

GUOVSSU TEAHTER PRESENERER:

ELLE MUITALUS

Skuespiller:

Rawdna Carita Eira

Regi:

Anitta Suikkari

Produksjon:

Anne Wuolab

Aura Mari K. Nordberg

Morten Sara

Monolog
Elle muitalus

Historien om Elle

Skrevet av Rawdna Carita Eira

Året er 1865. Det er vinter og Elle sitter i fengsel i Trondheim. Hun har vært med på opprør og mennesker er blitt drept.

Elle er en kvinne som er opplyst og frelst. Hun ønsker seg et bedre liv for seg, sine barn og sitt folk. Det ønsker andre urfolkssøstre også. Elle tror at hun skal klare å få det til. I dag har Sápmi mange Elle som er veivisere, selv om de ikke synes, og selv om historien glemmer dem.

Å joike er å huske og å fortelle. *Elle muitalus* er vår joik til medsøstre i verden.

Sammendrag

Scene 1

(år 1863/64) Elle er i fengsel og alene. Eneste selskap er en mus. *"Jeg kjente en gang en ung jente som het Elle. Hun var flink til å lese og en av favoritt-konfirmantene til presten."* Presten Stockfledt holder *"sukkerselskap"*, han gir sukker til flinke konfirmanter. De som er mindre flinke får ørefiker. *"Man skal ikke slå"*, står det i Bibelen. *"Ordentlige prester slår ikke."*

Scene 2 :

Den mørke lange vinternatta må allikevel gi tapt når vakre, brune, lekne øyne, bringer sommersola tilbake igjen...

Elle og Inga er bestevenner. Elle ser etter Måhtte og Inga ser etter Ánte. Det blir bryllup og lykke, men Inga får det tøft. Hun må fostre opp lillebroren Lasse og sliter med en kjefteende svigermor og en svigerfar som blir voldelig i fylla. Det er harde tider.

Scene 3

Lensmann Bucht og kjøpmann Ruth selger brennevin og tvinger enker til å betale mennenes spritgjeld. *"Man skal ikke drepe."* Men er ikke Bucht selv en drapsmann, som spritselger? Elle har selv mistet 4 av sine barn – deriblant vesle Anne. I et møte med Læstadius kone, Brita-Kajsa, får Elle trøst. Også Brita-Kajsa har mistet barn. *"De to skal være glad for at de har født Guds underverk. For Gud er den himmelske forelderen."*

I myke og varme hender, holder Vindsønnen (Bieggabárdni) hjertet, med fuglene flyr jeg, og med nordlyset svinger jeg meg...

Elle får en åpenbaring. Hun opplever Guds kjærlighet.

Scene 4

Vestviddas konge, når han går langs flokken, da er det ikke skog som strekker seg mot himmelen, men reinoksenes horn...

Flere blir frelst. Presten i Skjervøy prøver å stoppe preknene og samlingene. Presten Stockfledt argumenterer med slag fra stokken. Noen blir fengslet, deriblant Elles mann, Máhtte. Elle søker tilflukt hos Ole Somby. Noen omtaler henne som Oles hore. Elle og de andre er veivisere i troen. Lensmannen gir ikke opp å få tak i Ellen. Ellen vet at dersom hun må i fengsel så vil også det siste barnet hennes dø. De forbereder seg på å stoppe lensmann Bucht og fengslingene. De er 35 voksne som til slutt drar til bygda.

Den sultne ulveflokket hyler, strekker snutene mot månen, men ingen våger å angripe den modige Vindsønnens flokk...

Scene 5

Fremst går Ole og Aslak. De er "ropende røster". Kjøpmann Ruth står på tunet. Elle fordømmer ham. Bucht kommer også ut.

"Han skjønnte virkelig ingenting. Kanskje han ikke trodde at vi hadde stor nok makt til å hanskes med han. Selv Satan hadde ikke nedkjempet Aslak da, - han som hadde Guds kraft!"

Snøen farges rød. De kommer fra Ávži og stopper oss. Våre egne. Det er ikke så lett å klare seg mot sine egne. Ole døde når han kom til Alta. Mons (Somby) og svigerbror Aslak (Hætta) er begravd uten hoder. "Du (Gud) hjalp oss jo ikke!" Alle er dratt fra fengselet, unntatt Elle. Elle må ta straffen. Glemmer dere Elle?

Hvorfor kjære Vindsønn, måtte du forlate din kvinne, i den mørke lange vinternatta hyler atter ulveflokket..

Bakgrunn

Ellen Skum satt 16 år i fengsel på grunn Kautokeino-opprøret 1852 der kjøpmann Ruth og lensmann Bucht ble drept.

Ellen fikk noe av hovedskylden for dette og ble av myndighetene sett på som den som ga opphav til opprøret.

Ellen Skum (f. 26.5.1827) giftet seg med Mathis Jakobsen Hætta (f. 26.11.1821) i 1847. I perioden 1847 - 1851 fødte hun fem barn, hvorav fire barn døde. Det barnet som overlevde var to år gammel da hun ble fengslet etter opprøret.

Elle døde 10.2.1895.

Guovssu teahter

Guovssu teahter startet høsten 2003. Det består av Rawdna Carita Eira, Kautokeino, Aura Mari Nordberg, Utsjoki og Anne Wuolab, Lycksele. Monologen er videreutviklet fra eksamen i urfolksvitenskap som vi gjorde ved Sami Allaskuvla, 2003.

www.guovssu.org

Riebanluodda 4, 9520 Guovdageaidnu-Kautokeino, Norge.

Takk / Giitu

Vi ønsker å takke alle de som har deltatt, hjulpet, veiledet og oppmuntret oss med denne produksjonen!

Mii giitit buohkaid geat leat oasálasttan, veahkehan, bágadan ja movttidahttan min ja buvttadusa!

Spesiell takk til / Erenoamáš giitosat

Beaivvaš Sámi Teahter,
Linda Madsen

Berit Margrethe Oskal
Sverre Porsanger

Nils Martin Kristensen
Kautokeino kommune

Sami Allaskuvla
Finnmark Fylkeskommune

Norsk Kulturråd
Nordisk kulturfond

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN

norden

Nordisk Kulturfond